

РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація

Стаття присвячена розгляду питань сформованості мотивів студентів до навчальної діяльності, зокрема, мотивації успіху та страху невдачі, професійній мотивації. Одним із шляхів підвищення мотивації студентів до навчання є виявлення їх потреб та трансформування шляхом включення історіографічних фактів у навчальний процес.

Ключові слова: мотивація успіху та страху невдачі, історіографічні факти, потреба студента.

Анотация

Эта статья посвящается вопросам сформированности мотивов студентов к учебной деятельности. В частности, мотивации успеха и боязни неудачи, профессиональной мотивации. Одним из путей повышения мотивации студентов к обучению есть анализ их потребностей и трансформация путем внедрения историографических материалов в учебный процесс.

Ключевые слова: мотивация успеха и боязни неудачи, историографические факты, потребность студента.

Summary

This article aims to learn the questions of the students motives to studies, such as the motives of the success and the fear of the failure, the motives of the profession. One of the ways to make the motivation higher is to learn the requirements of the students and to remake them in the way of including historical facts in the process of education.

The main words: the motivation of the success and the fear of the failure, the historical facts, the requirements of the students.

Постановка проблеми. Ефективність навчання визначається не лише

об'ємом засвоєних знань, але й вмінням використати ці знання, ставленням студентів до навчальної діяльності та бажанням засвоювати знання, розумінням практичного застосування отриманих знань. Для майбутніх інженерів ці два фактори є вирішальними при вивченні конкретних дисциплін, тобто є базою для створення мотиваційного поля.

Студенти початкових курсів інженерних спеціальностей рідко мають уявлення про особливості та реалії майбутньої професії, що є передумовою нерозуміння вивчення технічних та фундаментальних дисциплін. А отже, немає чіткої мотивації до навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях вітчизняних педагогів і психологів сформовано методологічні принципи дослідження проблеми мотивації. Основні дослідження цієї теми відображені у роботах Л. Божович, І. Імедадзе, В. Ковальова, О. Леонтєва, А. Маркова, В. Ляудіс, Г. Хесс, Д. Ельконіна та інших, суттєвий акцент ставиться на полімотивованій діяльності: діяльності, що має декілька мотивів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблемі мотивації навчання у педагогіці, психології, педагогічній психології присвячено багато уваги. Однак у цій області є питання, що залишилися не вирішеними: конкретизація чіткості та визначеності системи мотиваційних факторів навчання та управління нею.

Формулювання цілей. Метою даної статті є висвітлити рівні сформованості мотивів студентів технічних спеціальностей, а також показати шляхи підвищення мотивації студентів до навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження Характеризуючи мотиви навчально-пізнавальної діяльності студентів технічних спеціальностей, варто насамперед проаналізувати відомі у педагогіці та психології мотиви вступу у вищий навчальний заклад та навчання в ньому.

У більшості авторів – дослідників цієї проблеми, виділено наступні мотиви вступу до вищого навчального закладу: *бажання знаходитися в колі*

студентської молоді, велике престижне значення майбутньої професії, широке коло її застосування.

Для характеристики сформованості мотивів навчальної діяльності у студентів важливо синтезувати кілька аспектів: *мотивація успіху та остраху невдачі, професійна мотивація, пізнавальні мотиви.*

Для аналізу мотивів певної діяльності, зокрема, навчально-пізнавальної, використовуються такі методи як бесіда, опитування, анкетування.

На базі загальної мотивації навчальної діяльності (професійної, пізнавальної, соціально-суспільної, особистісно-престижної) у студентів створюється певне ставлення до навчальних предметів. У свою чергу воно обумовлено:

- важливістю предмета;
- інтересом до певної галузі знань і до даного предмета як її частини;
- якістю викладання;
- мірою важкості оволодіння даним предметом, виходячи із власних здібностей;
- стосунки з викладачем даного предмету;
- авторитетністю викладача.

Сформованість мотивації студентів до певної діяльності можна охарактеризувати шляхом діагностики *мотивації успіху та остраху невдачі.*

Мотивація успіху має позитивний характер. З такою мотивацією дії людини націлені на досягнення конструктивних, позитивних результатів. Особистісна активність людини залежить від прагнення досягнути успіху.

Особистості такого типу мотивації найчастіше бувають активними, ініціативними. Такі люди відрізняються наполегливістю в досягненні мети. Ставлення до часу у таких людей як до “цілеспрямованого та швидкого”, а не як до “плинного безцільно”. [1, с.187]

Стосовно до процесу навчання, то цікавість до конкретних завдань зростає пропорційно росту складності завдань. Найчастіше студенти цього типу мотивації мають нормальну та високу самооцінку.

Мотивація остраху невдачі стосується негативної сфери. З даним типом мотивації людина прагне перш за все уникнути осуду, покарання. Очікування негативних наслідків – це стимул діяльності людини з таким типом мотивації.

При виконанні завдань підвищеної складності часто продуктивність праці погіршується. Цікавість до завдання зменшується у випадку невдалої спроби розв'язання, не залежно від того завдання було вибрано самостійно чи запропоновано. Найчастіше студенти такого типу мотивації мають занижену самооцінку.

Провівши дослідження в напрямку виявлення рівня мотивації “успіху та остраху невдачі”, зроблено такий висновок. 69 % всіх опитаних студентів орієнтовані “мотивацією остраху невдачі”. На запитання: “Чому Ви не виходите до дошки відповідати?” 71% відзначили відповіддю невпевненість у правильності відповіді, а отже є проблема дещо заниженої самооцінки. Одним з ефективним шляхів підвищення самооцінки студентів є позитивний досвід – викладач створює умови, в яких студент розв'язуючи задачу, доповідаючи цікаву інформацію чи відповідаючи на занятті отримує враження успіху, яке переходить у довгострокову пам'ять при кількаразовому повторенні. А згодом є чинником підвищення самооцінки, а відповідно і мотивації до навчання.

Для успіху в навчальній діяльності важливою є *професійна мотивація*.

Інтелектуальні здібності та мотивація навчальної діяльності перебувають у діалектичній єдності. При вступі до вищого навчального закладу відбувається відбір студентів приблизно однакових здібностей, після чого включається в дію фактор професійної мотивації. “Очевидно, в коло проблем, пов'язаних з вивченням ставлення студентів до вибраної професії, повинен бути включений перелік питань. Це:

- 1) задоволеність професією;
- 2) динаміка задоволеності професією від курсу до курсу;
- 3) фактори, що впливають на формування задоволеності: соціально-психологічні, психолого-педагогічні, диференціально-психологічні, в тому числі і статево-вікові;

4) проблеми професійної мотивації, або, іншими словами, система і ієрархія мотивів, що визначають позитивне та негативне ставлення до вибраної професії”. [1, С.192].

Деякі психологи стверджують, що переважною більшістю студенти перших курсів задоволені обраною професією. Це пов’язано насамперед з ідеалістичним ставленням до майбутньої роботи, мріями про творчий та економічний розвиток. Однак з часом таке ставлення змінюється по мірі того як студенти все більше визнають про реальність вибраної професії, а згодом йдуть на практику.

Інші дослідники вважають, що 30% - 50% першокурсників різних ВНЗ хотіли б змінити обрану ними спеціальність В даній ситуації викладач, як керівник навчального процесу може певним чином створювати позитивне ставлення студентів до майбутньої професії, підбадьорювати та заохочувати студентів, варто дати студентам можливість дослідити походження обраної професії, а дослідження оформити у вигляді доповідей

До професійної мотивації можна віднести розуміння важливості вивчення окремих базових дисциплін (вони є індивідуальними, в залежності від спеціальності). Часто студенти не усвідомлюють значимість цих дисциплін для майбутньої професії, а тому для формування у студентів правильного уявлення про майбутню професію потрібно аргументоване пояснення значення тих чи інших навчальних дисциплін. “...ціннісне ставлення до навчальних предметів чинить безпосередній вплив на інтенсивність і якість навчальної роботи студентів, при чому активність навчання залежить від усвідомлення студентами професійної значимості навчальних дисциплін, а якість і результати навчальної роботи – від цікавості до них”[3, с.272]

Щоб оцінити загальний рівень сформованості мотивів навчально-пізнавальної діяльності студентів технічних спеціальностей, нами було проведено ряд анкетувань. Провівши аналіз сформованості професійної мотивації студентів технічних спеціальностей Вінницького аграрного

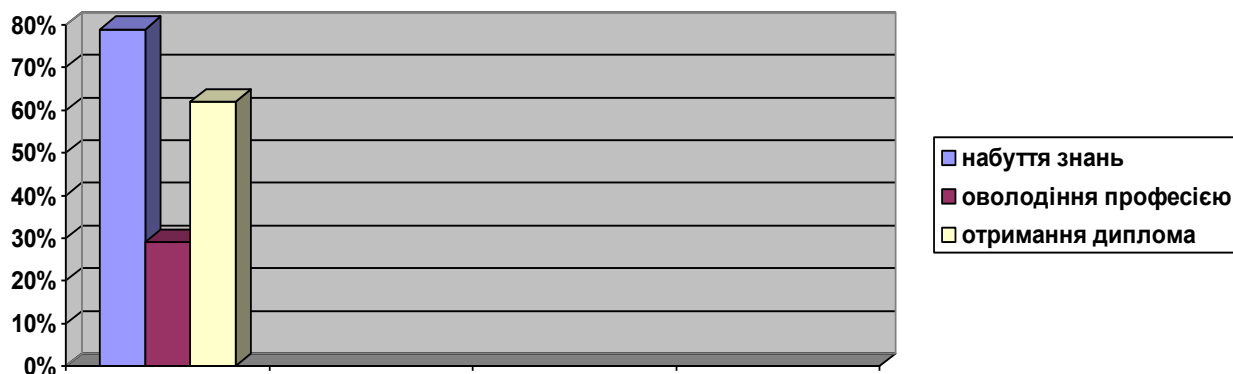
університету та Вінницького національного технічного університету, було отримано такий результат:

Мотив “набуття знань” – 79%

Мотив “оволодіння професією” - 29%;

Мотив “отримання диплому” - 62 %.

На діаграмі це матиме наступний вигляд:

Серед опитаних студентів першого курсу на запитання “Чи вважаєте Ви вашу професію важливою та необхідною?” 32 % студентів дали позитивну відповідь і вважають, що їх професія є дійсно важливою, решта 68% студентів не змогли дати стверджувальної відповіді.

Аналізуючи результати даного анкетування можна зробити кілька висновків. По-перше, студенти, які потрапили в даний експеримент мають достатньо чітко виражену мотивацію набуття знань. По-друге, з результатів даного дослідження видно низький рівень мотивації “оволодіння професією”, що негативно впливає на мотивацію навчання в цілому. Позитивною професійною вмотивованістю вважається усвідомлене зацікавлення обраною професією та задоволеність нею. Саме тому варто вживати ряд заходів які напрямлені на цілковите усвідомлення реальності та переваг обраної професії. Це можуть бути факти з історії розвитку даної спеціальності, цікаві біографічні дані науковців даного профілю, екскурсії на підприємства, повідомлення інформації про перспективи розвитку даної спеціальності.

Висновки з даного дослідження і перспективи дослідження.

Основна проблема сьогоденної вищої школи – підвищення мотивації

навчально-пізнавальної діяльності студентів на належний рівень. перед навчальним закладом і, зокрема, перед викладачем ставиться основна задача – вдосконалити викладання матеріалу таким чином, щоб досягнути максимального результату в процесі навчальної діяльності, враховуючи при цьому з одного боку як фактори, що впливають на ріст мотивації до навчання, так і врахування потреб студентів при викладанні даного предмету. Основним недоліком в даному дослідженні є брак часу, щоб створити позитивні умови для підвищення рівня мотивації студентів до навчання. Тому перспективою даного дослідження є створення нових програм, в яких було б відведено резерв часу для даної вирішення проблеми мотивації студентів до навчання.

Література

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. Учебник для вузов – СПб: Питер, 2001.- 304с.
2. *Ильин Е.П.* Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
3. Педагогическая психология: Учеб. пособие / Европ. ин.-т экспертов. – СПб.: Издательство Михайлова В.А.: Изд.- во “Палиус”, 1998.- 639с.